

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย “เรื่องเนื้อหา ผลของการพัฒนาผู้เรียน และข้อเสนอแนะทางการเรียนการสอนสาระ
วิชารัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย” มีรายละเอียดของ
สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้ คือ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถสรุปได้ ดังนี้

**5.1.1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 1 “เพื่อสำรวจเนื้อหาของการเรียนการสอน
สาระวิชารัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย”**

จากการสำรวจเนื้อหาของการเรียนการสอนสาระวิชารัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปใน
ระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาของเอกสารหลักสูตรการศึกษาของ
สถาบันอุดมศึกษา จำนวน 62 สถาบัน รวมจำนวนเอกสารหลักสูตรที่นำมาวิเคราะห์ 96 ฉบับ พบว่า
เนื้อหาของการเรียนการสอนสาระวิชารัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของ
มหาวิทยาลัยไทย มี 2 ลักษณะ คือ ประเภทที่เป็น “รายวิชาแบบเชิงเดี่ยว” และประเภทที่เป็น “รายวิชา
แบบเชิงบูรณาการ” จากนั้น เมื่อพิจารณาในรายละเอียดก็พบว่า

1) สถาบันอุดมศึกษาที่มีหลักสูตรซึ่งประกอบไปด้วย “รายวิชารัฐศาสตร์เบื้องต้น”
หรือชื่อรายวิชาอื่นๆ ที่ใกล้เคียงกันนี้ ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไป มีจำนวน 4 สถาบัน ดังนั้น จึงอนุมาน
ได้ว่ารายวิชาแบบเชิงเดี่ยวในชื่อรายวิชารัฐศาสตร์เบื้องต้น หรือชื่อรายวิชาอื่นๆ ที่ใกล้เคียงกันนี้ ไม่น่าที่
จะได้รับความนิยมนอกต่อไป

2) สถาบันอุดมศึกษาที่มีหลักสูตรซึ่งประกอบไปด้วย “รายวิชาการเมืองการปกครองไทย”
หรือชื่อรายวิชาอื่นๆ ที่ใกล้เคียงกันนี้ ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไป มีจำนวน 19 สถาบัน ซึ่งโดยส่วนใหญ่
เป็น “รายวิชาแบบเชิงเดี่ยว” และปริมาณดังกล่าวนี้ ก็มีมากกว่า “รายวิชารัฐศาสตร์เบื้องต้น” ถึงเกือบ 4
เท่า ดังนั้น จึงอนุมานได้ว่ารายวิชาแบบเชิงเดี่ยวในชื่อรายวิชาการเมืองการปกครองไทย หรือชื่อ
รายวิชาอื่นๆ ที่ใกล้เคียงกันนี้ ยังคงได้รับความนิยมนอยู่

3) สถาบันอุดมศึกษาที่มีหลักสูตรซึ่งประกอบไปด้วยรายวิชาในเนื้อหา “เรื่องหน้าที่พลเมือง”
หรือใกล้เคียงกันนี้ ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไป มีจำนวน 30 สถาบัน ซึ่งมีลักษณะเป็น “รายวิชาแบบเชิง
บูรณาการ” เกือบจะทั้งหมด และในจำนวนข้างต้นนี้ ก็เป็นปริมาณที่มากกว่า “รายวิชารัฐศาสตร์
เบื้องต้น” และ “รายวิชาการเมืองการปกครองไทย” รวมเข้าด้วยกัน ดังนั้น จึงอนุมานได้ว่ารายวิชา
แบบเชิงบูรณาการ ด้วยเนื้อหาเรื่อง “หน้าที่พลเมือง” ได้รับความนิยมนเป็นอย่างมาก

4) สถาบันอุดมศึกษาที่มีหลักสูตรซึ่งประกอบไปด้วยรายวิชาในเนื้อหา “เรื่องอาเซียน” หรือชื่อรายวิชาอื่นๆ ที่ใกล้เคียงกันนี้ ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไป มีจำนวน 12 สถาบัน ซึ่งมีลักษณะเป็น “รายวิชาแบบเชิงเดี่ยว” และ “รายวิชาแบบเชิงบูรณาการ” ในจำนวนข้างต้นนี้ เป็นปริมาณที่มากกว่า “รายวิชารัฐศาสตร์เบื้องต้น” แต่ก็น้อยกว่า “รายวิชาการเมืองการปกครองไทย” และรายวิชาในเนื้อหาเรื่อง “หน้าที่พลเมือง” ดังนั้น จึงอนุมานได้ว่ารายวิชาในเนื้อหาเรื่อง “อาเซียน” ได้รับความนิยมนพอสมควร

5) สถาบันอุดมศึกษาที่มีหลักสูตรซึ่งประกอบไปด้วยรายวิชาทางรัฐศาสตร์ ในชื่อรายวิชาอื่นๆ หรือการบูรณาการเนื้อหา ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไป มีจำนวน 49 สถาบัน รายวิชาที่ถูกนำมาใช้ในการสอน มีอาทิ สหวิทยาการสังคมศาสตร์ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป ประชาธิปไตยและการเมืองท้องถิ่น สันติศึกษา การบริหารรัฐกิจเบื้องต้น นโยบายและการวางแผน ความรู้เบื้องต้นทางปรัชญาการเมืองและเศรษฐศาสตร์ และการปกครองท้องถิ่นไทย เป็นต้น ดังนั้น จึงอนุมานได้ว่าเนื้อหาของการเรียนการสอนสาระวิชารัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไป ในชื่อรายวิชาอื่นๆ หรือการบูรณาการเนื้อหา ได้รับความนิยมนมากที่สุด โดยที่รายวิชาส่วนใหญ่จะมีลักษณะเป็น “รายวิชาแบบเชิงบูรณาการเนื้อหา”

ผลจากการเปรียบเทียบข้อมูลเชิงประจักษ์ ทำให้สามารถสรุปได้ว่า การเรียนการสอนสาระวิชา รัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย จะเป็น “รายวิชาแบบเชิงบูรณาการ” มากกว่า “รายวิชาแบบเชิงเดี่ยว”

ดังนั้น จึงยอมรับสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ได้ตั้งไว้ว่า “เนื้อหาของการเรียนการสอนสาระวิชา รัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย ประกอบไปด้วย 2 ลักษณะ คือ การนำเสนอเนื้อหาวิชาทางรัฐศาสตร์โดยตรง และการบูรณาการเนื้อหา”

5.1.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 2 “เพื่อศึกษาผลของการพัฒนาผู้เรียนใน สาระวิชา รัฐศาสตร์ ตามเกณฑ์เป้าหมายของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 กับกรณีศึกษาใน สจล.วิทยาเขตชุมพร”

จากการศึกษาผลของการพัฒนาผู้เรียนในสาระวิชา รัฐศาสตร์ ตามเกณฑ์เป้าหมายของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 กับกรณีศึกษาใน สจล.วิทยาเขตชุมพร พบว่า นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 90040004 และ 90403004 การปกครองท้องถิ่น ไทย ในภาคการศึกษา ที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 57 คน เมื่อจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนด้วยวิธีการปกติ ดังเช่นที่ผู้วิจัย ได้เคยปฏิบัติมา คือ โดยส่วนใหญ่จะใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและการอภิปรายซักถามปัญหา โดย อาจารย์ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้นำเสนอคำถามให้กับนักศึกษา ผลปรากฏว่า ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ใน ด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 4.09$, $SD. = 0.38$) ด้านความรู้ อยู่ในระดับ “มาก”

($\bar{X} = 3.65$, $SD. = 0.44$) ด้านทักษะทางปัญญา อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 3.57$, $SD. = 0.45$) ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 4.10$, $SD. = 0.40$) และด้านทักษะการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงตัวเลข การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 3.56$, $SD. = 0.46$) ซึ่งผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้โดยรวมก็อยู่ในระดับ “มาก” ($\bar{X} = 3.79$, $SD. = 0.49$) เช่นเดียวกัน

จากนั้น เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ (การทดสอบหลัง) กับการทดสอบก่อน ก็พบว่า ผลของการพัฒนาผู้เรียนมีระดับที่ “เพิ่มมากขึ้น” ใน 4 ด้านและโดยภาพรวม ยกเว้นแต่เฉพาะ “ด้านทักษะทางปัญญา” เพียงเท่านั้น ที่มีระดับ “เท่าเดิม”

เมื่อนำข้อมูลชุดเดียวกันนี้ ไปทดสอบสมมติฐานทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น .05 ก็พบว่า ค่าเฉลี่ยผลของการทดสอบก่อนและการทดสอบหลัง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยยกเว้นเฉพาะด้านคุณธรรมจริยธรรมเท่านั้น ที่ค่าเฉลี่ยผลของการทดสอบก่อนและการทดสอบหลัง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($t = 5.645$, $df = 56$, $Sig. 2-tailed = .000$)

จึงสรุปได้ว่า ผลจากการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนด้วยวิธีการปกติ สามารถทำให้ผู้เรียนมีระดับคุณสมบัติตามเกณฑ์เป้าหมายของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552 ที่ “เพิ่มมากขึ้น” เฉพาะใน “ด้านคุณธรรมจริยธรรม” เท่านั้น ในขณะที่ในด้านอื่นๆ พบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ได้ตั้งไว้ว่า “ผลของการพัฒนาผู้เรียนในสาระวิชารัฐศาสตร์ ตามเกณฑ์เป้าหมายของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 กับกรณีศึกษาใน สจล.วิทยาเขตชุมพร สามารถทำให้ผู้เรียนมีระดับการพัฒนาที่เพิ่มมากขึ้นในทุกมาตรฐาน”

5.1.3 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อที่ 3 “เพื่อนำเสนอแนวทางของการเรียนการสอนสาระวิชารัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย”

ผลจากการพัฒนาแนวทางของการเรียนการสอนสาระวิชารัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย พบว่า ด้านเนื้อหาของคำอธิบายรายวิชา อาจประกอบไปด้วย 2 ลักษณะ คือ รายวิชาแบบเชิงเดี่ยวและรายวิชาแบบเชิงบูรณาการ แต่เนื้อหาดังกล่าวนี้นี้ ควรจะต้องรวมถึงเรื่องหน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยและเรื่องประชาคมอาเซียนไว้ด้วย

ด้านรูปแบบของการจัดการเรียนการสอน จะต้องปรับเปลี่ยนจากการบรรยายของอาจารย์ผู้สอน ไปสู่การอภิปรายร่วมกันเป็นหลัก โดยมีอาจารย์ผู้สอนได้ทำหน้าที่เป็นเพื่อนร่วมทางการเรียนรู้ (Facilitator) และใช้โมเดลการสอนแบบ IPO 12 อันประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อยๆ จำนวน 12 ขั้นตอน

ด้านการประเมินผล จะต้องพิจารณาไปที่การบรรลุเป้าหมายด้านการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามเกณฑ์มาตรฐานในแต่ละด้าน กล่าวคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ใช้วิธีการประเมินผล 5 ข้อ ด้านความรู้ 3 ข้อ ด้านทักษะทางปัญญา 3 ข้อ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ

รับผิดชอบ 3 ข้อ และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 3 ข้อ ดังที่ได้กล่าวถึงในรายละเอียดไว้แล้วในบทที่ 4

ในประการต่อมา ผลของการตรวจสอบข้อเสนอแนะทางของการเรียนการสอนสาระวิชา รัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทยโดยผู้เชี่ยวชาญ (Expert Judgment) พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเชื่อมั่นว่า “ข้อเสนอฯ” ดังกล่าว สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิด คุณลักษณะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ ทั้งในภาพรวมและในแต่ละด้าน อยู่ในระดับความเชื่อมั่นที่ “มากที่สุด”

ดังนั้น จึงยอมรับสมมุติฐานข้อที่ 3 ที่ได้ตั้งไว้ว่า “ผู้เชี่ยวชาญมีระดับความเชื่อมั่นในข้อเสนอแนะทางของการเรียนการสอนสาระวิชา รัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของ มหาวิทยาลัยไทย ที่ถูกพัฒนาขึ้น ในระดับตั้งแต่มาก เป็นต้นไป”

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากผลของการวิจัยเรื่อง “เนื้อหา ผลของการพัฒนาผู้เรียน และข้อเสนอแนะทางของการเรียน การสอนสาระวิชา รัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย” ผู้วิจัยขออภิปรายผลในประเด็นสำคัญๆ โดยแบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้ คือ

5.2.1 การอภิปรายผลเรื่องผลการสำรวจเนื้อหาของการเรียนการสอนสาระวิชา รัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย

จากผลของการศึกษาที่พบว่า รายวิชาแบบเชิงเดี่ยว คือ รายวิชาการเมืองการปกครองไทย มีการเปิดสอนอยู่ใน 19 สถาบัน ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่ารายวิชานี้ยังคงได้รับความนิยมอยู่ เมื่อเปรียบเทียบกับ ข้อค้นพบดังกล่าวนี้ พบว่า สอดคล้องกับข้อค้นพบของ ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน (2549) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมการจัดหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปในมหาวิทยาลัยไทย” ที่ได้พบว่า รายวิชาที่จัดสอนในฐานะ วิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรี ประกอบไปด้วย 2 ประเภท คือ รายวิชาแบบเชิงเดี่ยวซึ่งเป็น เนื้อหาวิชาชีพ เช่น จิตวิทยาทั่วไป ยังคงมีสอนอยู่มาก ส่วนวิชาผสม เช่น มนุษย์กับสังคม ก็มีมากขึ้น เช่นเดียวกัน

แต่ผลของการศึกษาในครั้งนี้ ที่แตกต่างออกไปจากผลการศึกษาข้างต้นของ ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน (2549) ก็คือ รายวิชา รัฐศาสตร์เบื้องต้น ซึ่งมีการเปิดสอนอยู่เพียงแค่ 4 แห่งเท่านั้น ดังนั้น จึงถือได้ว่า รายวิชาแบบเชิงเดี่ยวในชื่อนี้ ไม่น่าที่จะได้รับความนิยมอีกต่อไป เมื่อเปรียบเทียบกับรายวิชาจิตวิทยา ทั่วไป ดังเช่นที่ผลการศึกษาของ ไพฑูรย์ สีนลาร์ตัน (2549) ได้ให้ข้อสรุปไว้ก่อนหน้านี้

จากนั้น เมื่อพิจารณาไปที่กลุ่มของรายวิชาทางรัฐศาสตร์ในชื่อรายวิชาอื่นๆ หรือการบูรณาการ เนื้อหา (ในหัวข้อ 4.1.5) ก็จะพบหลักฐานอย่างชัดเจนว่า แนวโน้มของการนำเสนอเนื้อหาของสาระวิชา

รัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย น่าจะอยู่ในประเภทของ รายวิชาแบบเชิงบูรณาการ มากกว่ารายวิชาแบบเชิงเดี่ยว

อย่างไรก็ดี จากผลของการศึกษาในครั้งนี้ ก็ยังพบรายวิชาทางรัฐศาสตร์ในชื่อรายวิชาต่างๆ ที่เป็นรายวิชาแบบเชิงเดี่ยว อยู่จำนวนหนึ่ง แม้ว่าโดยส่วนใหญ่แล้ว จะเป็นรายวิชาแบบเชิงบูรณาการ ก็ตาม ซึ่งก็สอดคล้องกับผลของการศึกษาของทั้ง ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2549) ดังกล่าวแล้วข้างต้น และรวมไปถึงผลการศึกษาของ พัชราภา ดันดิชเวช (2533) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษารูปแบบและลักษณะ การจัดการศึกษาในรายวิชาการศึกษาทั่วไปของสหรัฐอเมริกาและประเทศในเอเชีย” ที่พบข้อสรุปย่อยๆ ประการหนึ่งว่า มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ มหาวิทยาลัยสิงคโปร์ และมหาวิทยาลัยโตเกียว ก็มี ลักษณะของรายวิชาแบบเชิงเดี่ยวและรายวิชาแบบเชิงบูรณาการ เช่นเดียวกัน

ในประการต่อมา เมื่อพิจารณาไปที่เนื้อหาของรายวิชาแบบเชิงเดี่ยว คือ รายวิชารัฐศาสตร์ เบื้องต้น และรายวิชาการเมืองการปกครองไทย ซึ่งการวิจัยนี้พบว่า คำอธิบายรายวิชาจะว่าด้วยเรื่อง “ขอบเขตของวิชารัฐศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างวิชารัฐศาสตร์กับสาขาวิชาอื่นๆ ทฤษฎีและ แนวความคิดที่สำคัญทางรัฐศาสตร์ สถาบันและอุดมการณ์ทางการเมือง การพัฒนาทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการบริหารรัฐกิจ”

และ “วิวัฒนาการ อุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น ประมุข สถาบันและกระบวนการทางการเมือง พฤติกรรมทางการเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับ รัฐ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและประชาสังคม คุณธรรมและจริยธรรมของนักการเมือง ปัญหาสำคัญของการเมืองการปกครองไทยในปัจจุบัน ตลอดจนแนวโน้มของการเมืองการปกครองไทย ในอนาคต” ตามลำดับ

ก็พบว่า เนื้อหาคำอธิบายรายวิชาของรายวิชาแบบเชิงเดี่ยวทั้งสองนี้ สอดคล้องกับขอบเขตของ สาระวิชารัฐศาสตร์ดังเช่นที่ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2545 : 52-58) ได้เคยสรุปไว้อย่างกระชับและชัดเจน ว่า ประกอบไปด้วย 6 สาระ คือ ทฤษฎีการเมือง กฎหมายมหาชน การเมืองภายในประเทศ รัฐประศาสนศาสตร์ การเมืองเปรียบเทียบ และการเมืองระหว่างประเทศ

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า วิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย ยังคงมีทั้ง รายวิชาที่เป็นรายวิชาแบบเชิงเดี่ยว และรายวิชาแบบเชิงบูรณาการ แต่สำหรับสาระวิชารัฐศาสตร์แล้ว โดยส่วนใหญ่จะเป็นรายวิชาแบบเชิงบูรณาการเนื้อหามากกว่า ซึ่งในประเด็นนี้ ก็ควรจะมีการศึกษา เปรียบเทียบถึงประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเหมาะสมต่อไปในอนาคต ในประการต่อมา สำหรับเนื้อหาของคำอธิบายรายวิชาแบบเชิงเดี่ยว คือ รัฐศาสตร์เบื้องต้น และการเมืองการปกครองไทย ก็มีลักษณะที่เป็นการนำเสนอการเรียนรู้ในสาระวิชา ซึ่งเป็นพื้นฐานในทางรัฐศาสตร์เพียงเท่านั้น อันมีความสอดคล้องกับสถานภาพของรายวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรี

5.2.2 การอภิปรายผลเรื่องผลของการพัฒนาผู้เรียนในสาระวิชารัฐศาสตร์ ตามเกณฑ์เป้าหมายของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 กับกรณีศึกษาใน สจล.วิทยาเขตชุมพร

จากผลของการศึกษาที่พบว่า เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ (การทดสอบหลัง) กับการทดสอบก่อน ก็พบว่า ผลของการพัฒนาผู้เรียนมีระดับที่เพิ่มมากขึ้นใน 4 ด้านและโดยภาพรวมยกเว้นก็แต่เฉพาะ “ด้านทักษะทางปัญญา” เพียงเท่านั้น ที่มีระดับเท่าเดิม ก็สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พอเพ็ญ ไกรนรา และคณะ (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ผลของการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการศึกษาทั่วไปเพื่อพัฒนามนุษย์ที่เน้นการฝึกตั้งคำถาม ของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี” ที่ได้พบว่า ผลการจำแนกระดับคำถามของนักศึกษาหลังการเรียนรู้ออกจากจำนวน 480 คำถาม พบว่า นักศึกษาสามารถตั้งคำถามการเรียนรู้ในระดับความรู้ความเข้าใจได้จำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 30.20 แต่ในขณะที่ นักศึกษาสามารถตั้งคำถามการเรียนรู้ “ในระดับการวิเคราะห์” ได้ต่ำที่สุด กล่าวคือ คิดเป็นเพียงแค่ร้อยละ 5.00 เท่านั้น

และยังสอดคล้องกันกับผลการศึกษาของ ปาริณา แอนเดอร์สัน และคณะ (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาคุณสมบัติของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการ กรณีศึกษา : สถานประกอบการในจังหวัดกาฬสินธุ์ ปี พ.ศ. 2552” ที่ได้พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการมีความพึงพอใจต่อบัณฑิตในสถานประกอบการในระดับน้อย ได้แก่ ด้านความสามารถในการแก้ปัญหา และด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะทางปัญญา เป็นเรื่องที่ทำได้ค่อนข้างยาก หรืออย่างน้อยก็ยากกว่าการพัฒนาตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิในอีก 4 ด้านที่เหลือ อย่างไรก็ตาม มาตรฐานอันเป็นผลลัพธ์ที่จะต้องเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ของนักศึกษาในแต่ละด้าน อาจจะมีการแตกต่างกันไป มากบ้างน้อยบ้างก็ได้ ซึ่งอาจจะเป็นไปได้จากลักษณะของความสลับซับซ้อนของคุณวุฒิ กล่าวคือ มาตรฐานด้านคุณธรรมจริยธรรม จะใช้กับนักศึกษาทุกคน แต่สำหรับนักศึกษาในบางสาขาวิชา ก็จะมีการพัฒนาในลักษณะเฉพาะขึ้นมา อาทิ ครู-อาจารย์ ก็มีจรรยาบรรณครู-อาจารย์ เป็นต้น ในขณะที่มาตรฐานด้านความรู้และด้านทักษะทางปัญญา จะมีความเกี่ยวข้องกับสาขาวิชาที่นักศึกษาได้เรียนโดยตรง ส่วนมาตรฐานด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และมาตรฐานด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ นักศึกษาทุกคนจะต้องบรรลุตามมาตรฐานดังกล่าวนี้

ในประการต่อมา เมื่อพิจารณาไปที่ การพัฒนามาตรฐานด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้พบว่า ผลของการพัฒนาผู้เรียนด้วยวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยปกติของผู้วิจัย สามารถพัฒนา นักศึกษาให้มีระดับของคุณธรรมจริยธรรมได้เพิ่มมากขึ้น ก็สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรณพัชร วิมลทรง (2555) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะตามสภาพจริงและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตระดับปริญญาตรีตามความคิดเห็นขององค์กรผู้ใช้บัณฑิตในจังหวัดนครศรีธรรมราช” ที่ได้ค้นพบในแง่

ที่ว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บัณฑิตมีความคาดหวังและพึงประสงค์ที่จะให้บัณฑิตระดับปริญญาตรี ต้องมีคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมสูงเป็นอันดับหนึ่ง

ซึ่งก็คล้ายคลึงกันกับผลการวิจัยของ เจตนิพัทธ์ บุญยสวัสดิ์ และคณะ (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสาขาวิชาอาหารและโภชนาการ” ที่ได้พบว่า ในมุมมองของสถานประกอบการ ได้ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นอันดับที่ 1

รวมทั้งผลการวิจัยของ อัจฉราวรรณ ณ สงขลา และคณะ (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสินค้าแฟชั่น” ที่ได้พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แสดงความคิดเห็นในภาพรวมต่อคุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการสินค้าแฟชั่น ในทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ใน “ระดับมาก” โดยสามารถจัดเรียงลำดับ คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม “มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด”

ซึ่งก็เป็นไปในทำนองเดียวกันกับผลการวิจัยของ ปาริณา แอนเดอร์สัน และคณะ (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาคุณสมบัติของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสถานประกอบการ กรณีศึกษา: สถานประกอบการในจังหวัดกาฬสินธุ์ ปี พ.ศ. 2552 ” ที่ได้พบว่า ผู้ประกอบการมีความพึงพอใจต่อบัณฑิตในสถานประกอบการในระดับมาก ในด้านต่อไปนี้ คือ บัณฑิตมีความซื่อสัตย์ มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร มีน้ำใจเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีคุณธรรมจริยธรรมและขยันในการทำงาน และมีความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน ในขณะที่ความพึงพอใจต่อบัณฑิตในด้านอื่นๆ ที่ได้ศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง และระดับน้อย

และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริวรรณ สิริพุทธิวรรณ (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะของบัณฑิตที่มีผลต่อการจ้างงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยทักษิณ” ที่ได้พบว่า นายจ้างผู้ประกอบการ ผู้ใช้บัณฑิต มีความพึงพอใจต่อบัณฑิตของมหาวิทยาลัยทักษิณใน “ระดับมาก” โดยองค์ประกอบหลักที่นายจ้างมีความพึงพอใจมากที่สุด ก็คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรมและมนุษยสัมพันธ์

โดยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤตพร ชูแสง และคณะ (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสาขาวิชาออกแบบแฟชั่นและเครื่องแต่งกาย” ที่ได้พบว่า สถานประกอบการ/ผู้ใช้บัณฑิต ได้ให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นอันดับ 1 โดยมีความคิดเห็นอยู่ใน “ระดับมาก” ซึ่งก็เป็นที่น่าสังเกตว่า หากเป็นไปตามทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาและบัณฑิตแล้ว จะให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ เป็นอันดับที่ 1 โดยมีความคิดเห็นอยู่ใน “ระดับมาก” เช่นเดียวกัน

ความสำคัญของคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม ยังสามารถสะท้อนให้เห็นได้ด้วยผลการวิจัยของ วรรณวิภา จตุชัย และคณะ (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาความพึงพอใจของนายจ้างต่อการ

ปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิตสถาบันราชภัฏสวนดุสิต” ที่ได้พบว่า นายงานมีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของบัณฑิตในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในด้านที่สูงที่สุด คือ การมีความซื่อสัตย์ และยังสามารถเสนอแนะเพิ่มเติมว่า คุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิต คือ ควรปลูกฝังความขยันอดทน และสู้งาน ความเชื่อมั่น จริยธรรมในการปฏิบัติงาน ความรับผิดชอบ และมนุษยสัมพันธ์/การติดต่อประสานงาน

อย่างไรก็ดี จากผลการศึกษาของ รื่นฤดี ชัยอำมาตย์ (2549) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ในทัศนะของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” ที่ได้พบว่า เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพศหญิง มีความสัมพันธ์ทางด้านคุณธรรมจริยธรรมที่มากกว่าเพศชาย ดังนั้น ความแตกต่างทางเพศ จึงมีผลต่อระดับคุณลักษณะของคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งก็สอดคล้องกับข้อมูลโดยทั่วไปของผู้เรียนในการวิจัยครั้งนี้ ที่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 68.4 ซึ่งมีมากกว่าเพศชาย ที่มีเพียงแค่ร้อยละ 31.6 เท่านั้น ดังนั้น ตัวแปรเพศดังกล่าวนี้ จึงอาจจะส่งผลให้ผลของการศึกษาในครั้งนี้ ออกมาว่า ผลของการพัฒนาผู้เรียนในสาระวิชารัฐศาสตร์ ตามเกณฑ์เป้าหมายของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ ในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2555 พบ ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในด้านคุณธรรมจริยธรรม ก็เป็นได้

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่ากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิต จะให้ความสำคัญกับคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มของ นายจ้าง/ นายงาน/ ผู้ใช้บัณฑิต/ ผู้ประกอบการ/ สถานประกอบการที่นักศึกษาจะต้องร่วมปฏิบัติงานด้วย ภายหลังจากสำเร็จการศึกษา ในขณะที่ เป็นที่น่าสังเกตว่า หากเปลี่ยนกลับไปสู่มุมมองของนักศึกษา ผู้เรียนแล้ว กลับให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะในด้านอื่นๆ เสียมากกว่า ซึ่งมีใช้ความต้องการที่ตรงประเด็นสูงสุดในอันดับที่ 1 ของฝ่ายนายจ้าง

ในประเด็นต่อมา จากผลของการวิจัยในครั้งนี้ ที่พบว่า สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนที่ผ่านการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีการโดยปกติของผู้วิจัย โดยภาพรวมอยู่ใน “ระดับมาก” และยังคงอยู่ใน “ระดับมาก” ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิในทุกๆ ด้าน เช่นเดียวกัน ก็สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐแก้ว ข้องรอด (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะของบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติและตามความต้องการของผู้ใช้บัณฑิตคณะวิทยาการจัดการ ในจังหวัดเพชรบูรณ์” ที่ได้ค้นพบในแง่ที่ว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความต้องการบัณฑิต ซึ่งมีคุณลักษณะตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ โดยภาพรวมอยู่ใน “ระดับมาก”

ซึ่งก็คล้ายคลึงกันกับผลการวิจัยของ อภิรติ โสพฤกษ์ และคณะ (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสาขาวิชาการบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์” ที่ได้พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 และบัณฑิตผู้สำเร็จการศึกษา มีความพึงพอใจต่อคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ของสาขาวิชาบริหารธุรกิจคหกรรมศาสตร์ ในทั้ง 6 ด้าน

คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ ด้านข่าวปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านทักษะพิสัย อยู่ในระดับมาก ซึ่งก็สอดคล้องกับความคิดเห็นของกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรดังกล่าวนี้ อันได้แก่ ผู้ปกครอง คณาจารย์ ผู้บริหาร และสถานประกอบการ ที่มีความพึงพอใจอยู่ใน “ระดับมาก” เช่นเดียวกัน

และเป็นไปในทำนองเดียวกันกับผลการวิจัยของ สถาบันวิจัยและพัฒนา สถาบันราชภัฏลำปาง (2548) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิตและคุณลักษณะบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่พึงประสงค์” ที่ได้พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน “ระดับมาก”

เช่นเดียวกันกับผลการวิจัยของ วรณวิภา จตุชัย และคณะ (2547) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาความพึงพอใจของนายงานต่อการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของบัณฑิตสถาบันราชภัฏสวนดุสิต” ที่ได้พบว่า โดยภาพรวมนายงานมีความพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตใน “ระดับมาก”

และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรอนงค์ เย็นเกษม (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น” ที่ได้พบว่า สภาพนักศึกษาตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยภาพรวมอยู่ใน “ระดับมาก” ทุกด้าน

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า แม้ว่าในมุมมองของกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต จะต้องการคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (คุณภาพ) ของบัณฑิตในด้านต่างๆ ใน “ระดับมาก” (เช่นในงานของ ณัฐแก้ว ช้องรอด, 2554) เพียงเท่านั้น แต่ทางสถาบันฝ่ายผลิต คือ สถาบันการศึกษาก็จะต้องพยายามยกระดับคุณภาพดังกล่าวให้สูงขึ้นมากกว่า ความต้องการของกลุ่มผู้ใช้บัณฑิต ซึ่งในทางอุดมคติแล้ว ควรจะเข้าใกล้กับ “ระดับมากที่สุด” ให้ได้ ในประเด็นเดียวกันนี้ ยังสามารถแสดงให้เห็นได้จากภาพมุมมองของการประเมินคุณภาพของบัณฑิตโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง ที่อยู่เพียงแคใน “ระดับมาก” เท่านั้น ดังเช่นในงานของ อภิรติ โสพศ และคณะ (2554); สถาบันวิจัยและพัฒนา สถาบันราชภัฏลำปาง (2548); วรณวิภา จตุชัย และคณะ (2547); และ อรอนงค์ เย็นเกษม (2552) ดังได้กล่าวถึงไว้แล้วข้างต้นนี้

5.2.3 การอภิปรายผลเรื่องผลของการพัฒนาแนวทางของการเรียนการสอนสาระวิชารัฐศาสตร์ ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย

จากผลของการศึกษาที่พบว่า เนื้อหาของคำอธิบายรายวิชา อาจประกอบไปด้วย 2 ลักษณะ คือ รายวิชาแบบเชิงเดี่ยวและรายวิชาแบบเชิงบูรณาการ แต่เนื้อหาดังกล่าวนี้นี้ จะต้องรวมถึงเรื่องหน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยและเรื่องประชาคมอาเซียนไว้ด้วย ซึ่งผลของการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พอเพ็ญ ไกรนรา และคณะ (2552) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “ผลของการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการศึกษาทั่วไปเพื่อการพัฒนามนุษย์ที่เน้นการฝึกตั้งคำถาม ของนักศึกษาพยาบาล

ศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี” ที่ได้พบว่า นักศึกษาได้ประเมินผลของการจัดการเรียนการสอนว่า สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไรและในระดับไหน ซึ่งก็พบว่า เนื้อหาที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ได้ในระดับที่มากที่สุด คือ เรื่องการสร้างจิตสำนึกต่อสังคมและจิตอาสา ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวนี้ ก็เป็นส่วนหนึ่งของเนื้อหาเรื่องหน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย นั่นเอง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า เนื้อหาเรื่องหน้าที่พลเมืองหรือการศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education) เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาผู้เรียนทุกคนในทุกสาขาวิชา ทั้งนี้ เพราะนักศึกษาจะต้องนำเอาความรู้ ทักษะคิด และทักษะการปฏิบัติที่จะได้รับการเสริมสร้างจากการเรียนรู้ผ่านทางเนื้อหาเรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์จริงในระดับที่มากที่สุด ดังเช่นที่งานวิจัยของ พอเพ็ญ ไกรนรา และคณะ (2552) ได้ให้การยืนยันสนับสนุนไว้ อย่างไรก็ดี สำหรับประเด็นเนื้อหาเรื่องประชาคมอาเซียน ซึ่งประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านอีก 9 ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะก้าวเดินร่วมกันในปี พ.ศ. 2558 นี้ การเสริมสร้างความรู้ ทักษะคิด และการปฏิบัติตนที่ถูกต้องและเหมาะสม ก็ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง เช่นเดียวกันนี้

ในประการต่อมา จากผลของการศึกษาที่พบว่า การจัดการเรียนการสอน จะต้องปรับเปลี่ยนจากการบรรยายของอาจารย์ผู้สอนไปสู่การอภิปรายร่วมกันเป็นหลัก โดยมีอาจารย์ผู้สอนทำหน้าที่เป็นเพื่อนร่วมทางการเรียนรู้ และใช้โมเดลการสอนแบบ IPO 12 อันประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อยๆ จำนวน 12 ขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พลวัต วุฒิประจักษ์ (2553) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาจิตตปัญญาศึกษาสำหรับนักศึกษาครู เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะบัณฑิตครูที่พึงประสงค์” ที่ได้พบว่า ขั้นตอนการนำหลักสูตรรายวิชาไปใช้ในชั้นเรียน จะประกอบไปด้วย 1) ขั้นสงบนิ่งอยู่กับตัวเอง 2) ขั้นการให้ความรู้ 3) ขั้นเรียนรู้ประสบการณ์จากกิจกรรม และ 4) ขั้นการสะท้อนความคิดจากกิจกรรม

ซึ่งผลของการศึกษาดังกล่าวนี้ ถือว่าสอดคล้องกับผลของการศึกษาในครั้งนี้ ด้วยเหตุที่ว่า รูปแบบของโมเดลการสอนทั้ง 2 โมเดล ล้วนแล้วแต่เป็นรูปแบบของการจัดการเรียนการสอนที่ “เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้” (Student-Centered) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในขั้นตอนของ พลวัต วุฒิประจักษ์ (2553) ที่เน้นการเรียนรู้ประสบการณ์จากกิจกรรม และการสะท้อนความคิดจากการจัดกิจกรรม ในขณะที่การวิจัยในครั้งนี้ เน้นไปที่กระบวนการอภิปรายระหว่างนักศึกษาด้วยกันเอง และนักศึกษากับอาจารย์ผู้สอน โดยผู้สอนจะทำหน้าที่เป็นเพื่อนร่วมทางการเรียนรู้ ทั้งในขั้นตอนของการเตรียมการก่อนการอภิปรายและระหว่างการอภิปรายในชั้นเรียน

และในประการสุดท้าย จากผลของการศึกษาที่พบว่า การประเมินผลการศึกษา จะต้องพิจารณาไปที่การบรรลุเป้าหมายด้านการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนตามเกณฑ์มาตรฐานคุณวุฒิในแต่ละด้าน ซึ่งการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนนี้ ก็เป็นกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาที่ขนานควบคู่กันไป

กับจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของ Benjamin S. Bloom (1956) ที่ได้นำเสนอไว้ว่า จุดมุ่งหมายทางการศึกษาประกอบไปด้วยการพัฒนาผู้เรียนใน 3 ประเด็น คือ พุทธิปริเขต จิตตปริเขต และพลังทักษะปริเขต

สำหรับการประยุกต์แนวคิดดังกล่าวข้างต้นกับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ยกตัวอย่างเช่น ผู้เรียนจะบรรลุมาตรฐานในด้านคุณธรรมจริยธรรม อาทิ “ความซื่อสัตย์” ได้ ก็จะต้องเริ่มจากมีความรู้ความเข้าใจก่อนในเรื่องต้นว่า ความซื่อสัตย์คืออะไร มีลักษณะอย่างไร จะต้องปฏิบัติตนอย่างไร จึงจะถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ จากนั้น จึงแสดงความตั้งใจที่จะมุ่งมั่นให้ตนเองเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์ ซึ่งผ่านการตัดสินใจเลือกแล้วว่า ตนเองสมควรที่จะแสดงบทบาทเป็นคนซื่อสัตย์ อันจะเป็นผลดีกับตนเองมากกว่าที่จะเป็นคนที่ไม่มี ความซื่อสัตย์ แล้วจึงนำไปสู่การถือปฏิบัติ โดยแสดงออกซึ่งความซื่อสัตย์ของตนเองเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ในชีวิตประจำวันตามกาลและเทศะต่างๆ กันไป

จากแบบวัดคุณสมบัติของผู้เรียนตามเกณฑ์เป้าหมายของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2552 (กรุณาครุยละเอียดที่ภาคผนวกด้านหลัง) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านผลของการพัฒนาผู้เรียนกับกรณีศึกษาใน สจล.วิทยาเขตชุมพร พบว่า มีข้อคำถาม สำหรับการทดสอบที่ว่าผู้เรียน “มีความซื่อสัตย์สุจริต ตระหนัก และปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาการและวิชาชีพ” ในระดับที่มากน้อยเพียงใด ด้วยคำถามในข้อที่ 9 ที่มีความว่า “ท่านจะนำเงินไปคืนทุกครั้ง เมื่อแม่ค้าทอนเงินให้เกินมา” และคำถามในข้อที่ 10 ที่มีความว่า “ท่านไม่เคยกระทำการทุจริตในห้องสอบ ตั้งแต่ในวัยเด็กจนถึงปัจจุบันนี้”

ซึ่ง ณ ที่นี้ จะได้ขอยกเอาคำถามข้อที่ 9 ขึ้นมาอธิบายความเพิ่มเติมดังนี้ กล่าวคือ ผู้เรียนจะต้อง เริ่มต้นจากการตีความก่อนว่า หากตนเองนำเงินที่แม่ค้าทอนให้เกินมา เก็บไว้โดยมิได้นำไปคืนให้ ทั้งๆ ที่ รู้อยู่แก่ใจว่าแม่ค้าทอนเงินผิด แม่ค้าเสียเปรียบ ตนเองเป็นฝ่ายที่ได้เปรียบจากความผิดพลาดหรือความไม่ รู้ของแม่ค้า จะถือว่าตนเองมีความซื่อสัตย์หรือไม่ เมื่อพิจารณาดังเช่นนี้แล้ว เมื่อพบว่า ความได้เปรียบ อันเป็นผลประโยชน์ของตนเอง ต้องอยู่บนความเสียเปรียบหรือความทุกข์ของแม่ค้า อันถือเป็นลามกมิดใจ ได้ ดังนั้น ตนเองควรจะนำเอาเงินส่วนที่เกินมา ไปคืนให้กับแม่ค้า การตัดสินใจเช่นนี้ เป็นการ เลือกที่แสดงถึงความมุ่งมั่นให้ตนเองเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ เพราะการแสดงบทบาทเช่นนี้ จะเป็นผลดี กับตนเอง เพราะอย่างน้อยก็ทำให้ตนเองมีความสบายใจว่า เป็นคนที่ซื่อสัตย์ ไม่ได้เอารัดเอาเปรียบแม่ค้า ส่วนแม่ค้าก็จะได้รับสิ่งที่ต้องสูญเสีย/เสียหายไปกลับคืนมา แล้วในขั้นตอนสุดท้าย จึงนำไปสู่การ ปฏิบัติ คือ การนำเอาเงินที่ทอนเกินมา ไปคืนให้กับแม่ค้า นั่นเอง

จากผลของกระบวนการตัดสินใจตามกรณีที่ยกขึ้นมากล่าวถึงข้างต้นนี้ การจัดการเรียนการสอน สาระวิชารัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย จึงมีพันธกิจ หนึ่งที่จะต้องทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามกรอบมาตรฐานด้านคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งกรณีที่ยกขึ้นมา อธิบายดังกล่าวข้างต้น ก็เป็นคุณลักษณะสำคัญส่วนหนึ่ง คือ ผู้เรียนจะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายทางการศึกษา คือ ผู้เรียนจะต้องเกิดการเรียนรู้ในด้านความรู้ การพัฒนาทัศนคติที่ถูกต้องและเหมาะสม จนนำไปสู่การถือปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสมเช่นเดียวกัน จึงเป็นกระบวนการที่ขนานหรือควบคู่กันไปกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิดังกล่าวนี้ นั่นเอง

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1) เนื่องจากผลของการวิจัยได้พบว่า เนื้อหาของการเรียนการสอนสาระวิชารัฐศาสตร์ในฐานะ วิชาการศึกษาทั่วไปฯ ประกอบไปด้วย 2 ลักษณะ คือ การนำเสนอเนื้อหาวิชารัฐศาสตร์โดยตรง และ การบูรณาการเนื้อหา ดังนั้น อาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาในสาระวิชารัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษา ทั่วไปฯ ในแต่ละสถาบันการศึกษา จึงควรมีการทำการวิจัยในชั้นเรียนเพิ่มเติม เพื่อศึกษาถึงปัญหาของ การจัดการเรียนการสอนของรายวิชา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ประสิทธิผลของการพัฒนาคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ของผู้เรียนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิทั้ง 5 ด้าน อันจะนำไปสู่การปรับปรุงรูปแบบของ รายวิชา คำอธิบายรายวิชา หรือกระบวนการจัดการเรียนการสอนในสาระวิชาทางรัฐศาสตร์ ให้มี ความเหมาะสมต่อไปในอนาคต

2) เนื่องจากผลของการวิจัยได้พบว่า การสอนโดยวิธีการบรรยายเป็นหลัก ไม่สามารถทำให้ ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะด้านทักษะทางปัญญาที่มีระดับเพิ่มขึ้นได้ กล่าวคือ ผู้เรียนยังคงมีระดับทักษะ ทางปัญญาเท่าเดิม ดังนั้น กระบวนการของการจัดการเรียนการสอนสาระวิชารัฐศาสตร์ในฐานะวิชา การศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรี จึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาของผู้เรียนด้านทักษะทางปัญญา เป็นกรณีพิเศษ อาทิ การนำเสนอกิจกรรมของการเรียนการสอนที่ให้โอกาสกับนักศึกษา ได้ค้นคว้าหา ความรู้ สร้างความรู้ (Constructivism) และการนำเสนอผลของการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัย การเขียนรายงานในแบบต่างๆ อาทิ การเขียนเชิงพรรณนา การเขียนเชิงโต้แย้ง การเขียนเชิงวิเคราะห์ การเขียนเชิงวิพากษ์วิจารณ์ การเขียนเชิงสังเคราะห์และเปรียบเทียบ เป็นต้น หรืออาจจะใช้โมเดลการ สอนแบบ IPO 12 ที่การวิจัยในครั้งนี้ได้นำเสนอไว้แล้วก็ได้

3) เนื่องจากผลของการวิจัยได้พบว่า เนื้อหาของการเรียนการสอนสาระวิชารัฐศาสตร์ในฐานะ วิชาการศึกษาทั่วไปฯ ควรจะต้องรวมถึงเรื่องหน้าที่พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย (หรือการศึกษา เพื่อสร้างพลเมือง – Civic Education) และเรื่องประชาคมอาเซียนไว้ด้วย ดังนั้น สถาบันการศึกษาที่ ยังมีได้บรรจุเนื้อหาทั้งสองเรื่องนี้ไว้เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาหรือคำอธิบายรายวิชา จึงควรปรับปรุง หลักสูตรให้มีเนื้อหาที่ครอบคลุมถึงเรื่องดังกล่าวนี้ไว้ด้วย

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรมีการศึกษาถึงเนื้อหา ผลของการพัฒนาผู้เรียน และข้อเสนอแนะทางของการเรียนการสอนสาระวิชาอื่นๆ อาทิ เศรษฐศาสตร์ จิตวิทยา สังคมวิทยา หรือประวัติศาสตร์ เป็นต้น ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยไทย
- 2) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบถึงประสิทธิผลของรายวิชาแบบเชิงเดี่ยวและรายวิชาการแบบเชิงบูรณาการ ที่มีต่อการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาทั้ง 5 ด้าน
- 3) ควรมีการศึกษาถึงแนวทางการพัฒนาทักษะทางปัญญาอย่างเป็นรูปธรรม สำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี
- 4) ควรมีการทำวิจัยในชั้นเรียนเกี่ยวกับผลของการพัฒนาผู้เรียนตามเกณฑ์ของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในทั้ง 5 ด้าน ในทุกๆ รายวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรการศึกษาหรือการทำวิจัยโดยการทดสอบรวบยอดก่อนที่นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษาออกไป เพื่อตรวจสอบย้อนกลับว่า การจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรดังกล่าว สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเกณฑ์ของกรอบมาตรฐานคุณวุฒิฯ ได้หรือไม่ และในระดับใด ซึ่งหากเป็นกรณีที่พบว่ามีปัญหาติดขัด ไม่สมบูรณ์ในประเด็นใด ก็จะได้พัฒนาต่อยอดไปสู่การวิจัยเรื่องแนวทางสำหรับการจัดการเรียนการสอนเพื่อใช้แก้ไขปัญหานั้นๆ ต่อไป
- 5) ควรมีการทดลองนำ “โมเดลการสอนแบบ IPO 12” ไปใช้ปฏิบัติจริง สำหรับการจัดการเรียนการสอนสาระวิชารัฐศาสตร์ในฐานะวิชาการศึกษาทั่วไปในระดับปริญญาตรี แล้วจึงนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกัน รวมไปถึงการวิจัยเพื่อค้นหาปัจจัยที่สนับสนุนและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของการจัดการเรียนการสอนด้วยโมเดลการสอนดังกล่าวนี้
- 6) ควรมีการศึกษาถึงแนวทางการประเมินผลการศึกษาของผู้เรียน (การพิจารณาให้คะแนนและการตัดเกรด) ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย แทนการยึดอยู่กับองค์ความรู้ (ความรู้โดยส่วนใหญ่ และทักษะการปฏิบัติในบางสาขาวิชา) เพียงอย่างเดียวเท่านั้น
- 7) ควรมีการศึกษาถึง “ทักษะที่จำเป็นของบัณฑิตที่พึงประสงค์ในศตวรรษที่ 21” เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาต่อยอดกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยต่อไปในอนาคต